

Mas el Castell

Muntanyola

Ubicació

Comarca: Osona
Lloc/Adreça: El Castell de Muntanyola
Emplaçament Mas el Castell, s/n. Trencant senyalitzat a BV-4317. 08505. Muntanyola.

Coordenades:

Latitud: 41.87863
Longitud: 2.16905
UTM Est (X): 431052
UTM Nord (Y): 4636635

Classificació

Número de fitxa 08129-1
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Conjunt arquitectònic
Estil / època: Medieval Romànic Gòtic Modern Renaixement Barroc Contemporani
Segle X-XX
Estat de conservació Bo
Notes de conservació: L'estat de conservació és bo malgrat alguns afegitons i les nombroses reparacions que a sofert al llarg dels segles.
Protecció Legal
Tipus de protecció: BCIN
Europea – Atributs inspire: National Monument Record – Defensa
Observacions protecció: BCIN/MONUMENT/R-I-51-5557/llei 16/19850625/BOE
Data aprovació: dv., 22/04/1949 - 12:00
Número inventari IPA 1224
Generalitat i altres inventaris
Accés Fàcil
Ús actual: Residencial
Titularitat Privada

Titular:	Ref. cad.: 004A00008
Autoria de la fitxa	Anna M. Gómez Bach
Data de registre de la fitxa:	dj., 05/10/2006 - 02:00

Descripció

El mas el Castell o el Castell de Muntanyola està format per un edifici principal i nombrosos annexes ramaders. En general, el conjunt arquitectònic principal està bastit per una masia de planta rectangular coberta a dues vessants, amb el portal orientat a sud-oest i adovellat amb un escut gravat amb un castell i la data de 1748. A la part dreta hi ha unes voltes avui destinades a corrals, formades per nombroses reformes, algunes de les quals datades amb llindes gravades amb les dates de 1634 i 1753. S'accedeix a aquest sector de l'edificació mitjançant un portal que tanca la lliça i sota uns arcs de totxana que sostenen al damunt unes galeries de dos pisos cobertes a dues vessants. Al damunt del portal adovellat, el qual no és troba al centre de l'edificació sinó proper al cos adossat, hi ha una finestra amb motllures d'influència gòtica i nombrosos ampits reutilitzats que emmarquen finestres i balcons i semblen procedir d'altres punts del mateix mas o del castell. A tot el conjunt són apreciables alguns fonaments de murs de contenció de defensa i alguns finestrals amb llinda aprofitada d'una obertura més antiga. A la part de tramuntana hi ha un altre portal que coincideix a nivell de primer pis. En aquest mur cal destacar-hi unes finestres escultrades en les quals hi ha la silueta d'un castell i que haurien format part de l'original castell de Muntanyola.

Observacions:

Aquest castell, convertit en masia s'aixeca al centre de la vall de Muntanyola, sobre una petita elevació força apta per la defensa, la qual veu confluïr, al seu peu, les rieres o torrents de Saborit i de Tresserra, que conformen la riera de Muntanyola que discorre pel centre de la vall. El mas el Castell té encara alguns finestrals amb elements esculpits, va reemplaçar l'antic castell de Muntanyola enderrocat pel terratrèmol del 1448. El conjunt té una posició dominant al centre de la vall, al costat hi ha una capella, ara sense culte, dedicada a Sant Pere, que ja existia al 1023 i que fou reedificada al 1770.

Història

El mas va reemplaçar l'antic Castell de Muntanyola. És en una posició dominant, i al costat s'hi erigí una capella documentada des del segle XI. L'octubre de 1023 apareix el topònim Muntanyola en un empenyorament de diversos castells que signa Guilemus de Montagnola (dit també Guillem de Vacarisses i Guillem de Montcada, el tronc de la dinastia Montcada). El 22 octubre de 1013, en l'acta de consagració de St. Feliu de Vacarisses, signa "Guilielmo, vicario de Montannola". Entre els anys 1.029 i 1033 Guillem de Muntanyola començà a adoptar el cognom de Montcada. En morí Guillem, es reparteix el domini del castell entre els seus tres fills, Ramon Guillem de Montcada, Bernat Guillem (ardiaca de Barcelona) i Reinard o Renard Guillem de la Roca. El primer dels germans mor vers el 1075, comportant discussions entre el fill Berenguer Ramon de Montcada i els seus tiets. El 1084, els dos oncles donaren al nebot la tercera part del castell, amb la condició que si moria sense fills, un cop morta l'esposa, aquesta part passaria als fills de Renard Guillem. El 1089, l'ardiaca Bernat Guillem de Montcada va cedir als canonges i a l'església de Barcelona la seva tercera part del castell de Muntanyola, amb el pacte que ell la tindria en vida i un cop mort passaria al seu nebot el clergue Renard i mort aquest, seria lliurada a Barcelona. Entre 1101 i 1136 apareix Berenguer Ramon de Montcada amb la possessió d'un terç del castell, i les altres dues parts en poder de Ramon Renard i Guillem Renard. Al segon quart del segle XII, el castell passa a ser domini del monestir de Santa Maria de l'Estany. L'any 1137 Ramon Renard fa donació de les dues terceres parts del

castell a l'Estany i al seu prior Guillem. El 1166 Guillem Ramon de Montcada, amb els seus fills Guillem i Ramon i el seu germà Ot empenyoren al monestir la part que els correspon del castell. Una part de la família es continua cognominant Muntanyola; el 1177 Pere de Muntanyola signa l'acta de consagració de Sant Quirze i Santa Julita. Al 1191, els Montcada van recuperar el castell, ja que en aquest any consta que Guillem Montcada i Guillelma, i el seu fill Guillem tornaren a fer-ne penyora al mateix monestir. El 14 de juny de 1190 Guillem Ramon de Montcada ven definitivament tots els drets i dominis que posseïa sobre el castell i terme de Muntanyola al monestir de l'Estany. Pel què fa a la castlania, apareix la família Castell o Castelló, documentada al 1260 en els capítols matrimonials entre Berenguer de Castell i Elissendis d'Oló. Al 1288 l'infeudat de la castlania és Galceran de Rosanes, fill de Bernat de Rosanes i Elissendis, que fa una permuta i la batllia de la castlania passa a Guillem de Vilardell, ciutadà de Barcelona. Al segle XIV Jaume II ven la jurisdicció de Muntanyola a l'abat Berenguer de Riudeperes i a l'Estany, de nou. I al 1324 consta com a batlle del castell Jaume de Postius. Aquest mateix any fou dirimida per arbitratge entre l'Estany i Guillem de Castell i el seu fill Oliver una qüestió sobre els drets del castell on es deia que des de temps immemorials la família Castell exercia en feu del monestir unes atribucions que no els eren reconegudes. Un dels drets al·legats era el de nomenar el batlle, pel que resulta que els Castell tenien subinfeudada la castlania, en aquell moment a Alamanda de Muntanyola. I al 1346 hi ha Guillem Castell com a castlà, mentre que al 1353 és Blanca Castell casada amb Felip de Dosrius la que ven la castlania un altre cop al monestir de l'Estany. El terratrèmol del 24 de maig del 1448 destrueix de forma important el castell i la capella de Sant Pere. Al 1458, el procurador de l'Estany arrenda a Bernat Grau el castell de Muntanyola, detallant que ha de refer el castell i la vida del paratge. El castell passarà a ser un mas, com consta en el fogatge de 1553. En el capbreu del 1645, s'esmenta el mas Castell. El mas, segurament ampliat i reformat el segle XVIII, esdevindrà un dels més importants de la zona fins entrat el segle XX.

Bibliografia

AADD. (1997). Muntanyola. Revista trimestral n. 8. març 1997. Ajuntament de Muntanyola. Muntanyola: 7
CATALÀ, P. et ali. (1973). "Castell de Muntanyola" a Els castells catalans, volum IV. Rafael Dalmau, editor. Barcelona: 862-866. IGLÉSIAS, J. (1979). "El fogatge de 1553" estudi i transcripció. Barcelona: 438. TORRENT, C. (1982). Castell de Muntanyola. Inventari Patrimoni Arquitectònic. Departament de Cultura. Generalitat de Catalunya. Inèdit. PLADELASALA, J. (1953). "La parròquia de Muntanyola" a AUSA vol 1, n.4. Vic: 153-157. PLADEVALL, A. (1971). "Els orígens de la família Montcada" a AUSA, vol. 6 n.69-70. Vic: 308-319. PLADEVALL, A. (1986). "Muntanyola" a Gran Geografia Comarcal de Catalunya (Osona i Ripollès). Enciclopèdia Catalana. Barcelona: 102. RIU, M. (1982). "El paper dels castra en la redistribució de l'hàbitat al comtat d'Osona". A AUSA X n.102/104. Vic: 401-409.

